

Xijagu kute memā pi'ôk no'ôk ne ja.

Jeju kamy'õbê ne Xijagu. Nãm ar aben djàkam nõ nhym Jeju kumrêx kato nhym tûmràm Xijagudjwÿ Marij kurûm kato. Kute amim Jeju mar kêt ne kam tûmràm arÿm tu amim mar kumrêx. Birâm Jeju akubyn tînkôt ne tu amim kuma. Ne kam Jeju nhõ me jao ba. Ne kam mebê idjaer kute amim Jeju marjamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm prîne memâ 'ã karõ ne memâ kum,

—Djä nã gãm ar amim Jeju man kam tu arïk ar abamâ? Kati, dja gar amim Jeju man kam adjàpênh mexo memâ amijo amirît ne. Pidjô ne rôrôk ne bàrio amirît ne. Pidjô mex ne bàri mexo amirît nhym be mÿjja punu ne bàri punuo amirît. Dja gar ja man adjàpênh mexo memâ amijo amirît ne.

Kwârïk wãnh me kute abenâ kabën, me kute amimexo àmra, me prô prãm, me kum nêkrêxbit kînh, kwârïk wãnh memâ wãm nõ. Dja gar mekam adjukaprîo aben pyràk. Kwârïk wãnh ar amâ me ja kurên amâ me ja jabê ne meo aba kêt. Ar ga ar aje Jeju markam dja gar apÿnh adjàpênh mexo memâ amijo amirît. Ne Jejumâ amingâ nhym arÿm ar ajo tÿx gar kam apÿnh adjàpênh mex ar o aba. Nãm ã Xijagu memâ ane.

¹ Ba ibê Xijagu. Ibê Metîndjwÿnh nhõ àpênh ne ibê Bënjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu nhõ àpênh. Apÿnh me aba djàri abenâ akrekam me aba djàbê 12. Me abê idjaer aje amim Jeju mar. Apÿnh me

õ pyka'yr me abimànhwā, me amā ne ba ikabēn mextire jarēn 'ã pi'ôk no'ôk ne. Dja gar inhō pi'ôkja jarēn amijā ikabēnja ma.

Apÿnh me kaprī djàri kute meo ba.

Ruk 6.22; Kor 1.11; Idja 12.3; Xij 5.7

² Akmere, àpnihîre ar, godja te apÿnh ar akaprī djàri ar ajo ba, arakanê, nàr ar anhō mÿjja kêt, nàr ar abê anhōbikwa'õ tyk, nàr me kute ar ajo bikënhō ba, godja te apÿnh ar akaprī djàri ar ajo ba. Dja gar kam amim,

—Kati. Kwârïk wânh ba kam ikaprī kêt. Dja ba kam ikînhkumrêx, ane. ³ Mÿkam dja gar kam akînh? Bir, dja apÿnh ar akaprī djàri ar ajo ba gar arÿm amim Metîndjwînh mar tÿxo aban 'ã adjukanga kêt. ⁴ 'Ã adjukanga kêt ne arÿm amim mar tÿxo amû amikamën arÿm amim mar tÿ:x ne. Ne kam arÿm prîne kum amexkumrêx ne akajgo këtkumrêx. Ja ne gar arÿm aje mar. Kam dja gar akaprîkam akînh.

⁵ Ne ar ajamak mexdjwî. Godja gar ajõ ajamak mex kêt jabej ajamak bônhö Metîndjwînhmâ a'u. Djâm kute 'ã ar amâ àkjêrmâ? Kati. Dja gar tu kum amijo a'u. Metîndjwînh ne kute me kunîmâ amak bônhö ba. Kum amijo a'u nhym arÿm ar amâ ajamak bô. Dja õdjanh ne arÿm ar amâ ajamak bô gar arÿm kôt ajamak mextirekumrêx.

⁶ Dja gar amijo a'u ne arÿm tu amim kamnhîxkumrêx. Kute ar amâ õr kadju tu amim kamnhîxkumrêx nhym arÿm ar amâ kungâ. Kwârïk wânh amim,

—Kon, dja imâ õr jabej. Nàr kon, dja imâ õr kêt jabej, anhîr kêt. Mÿkam? Bir, aje tu

amim kamnhīxkumrēx kētkam. Me kute tu amim kamnhīxkumrēx kētkam ne me kute mrāmri ne ngō pyràk. Me kute kôk djàbêrkam ngô djàkà ari: amijaduwyr pyràk, kute ari: amijapīn pyràk.⁷ Djām me kute tu amim kamnhīxkumrēx kētkam Bēnjadjwyr djwýnh kute memā mýjja 'õ nhōrmā got? Arkati.⁸ Me kute jām Metīndjwýnh kôt amikabēn jaduwyr ne ajte jām mýjja punu kôt amikabēn jaduwyr ari: amikabēn jadjuw. Ne kam arīk ba rā'ā. Kwārīk wānh me kudjwa amim Metīndjwýnh kamnhīx rerekre kêt. Dja gar tu amim kamnhīx týxkumrēx.

⁹ Be, Jeju kukwakam gwaj baje me'õo bakamy'õja dja kajgo jabej djām Metīndjwýnh nokrekam ne kajgo? Kati. Nokrekam rax. Gê amiraxja man arȳm kīnhkumrēx.

¹⁰ Nhym be, ar 'õ nhō nêkrêx rax jabej. Djām Metīndjwýnh nokrekam rax? Kati. Metīndjwýnh nokrekam kajgo mexi. Gê te kute amikajgo markam amikam kīnh. Me õ nêkrêx rūnh kute rūnh pyràk. Dja me mrānbê kêt ne. Ga, bõ rā mex tāmkam mjōn rôrôkja pumū. Dja ã me õ nêkrêx rūnh mrānbê kête ane. ¹¹ Bõ'ā arngro týx apôx ne kôk kangro wabê nhym totokbê bõ arȳm ngrà nhym rā arȳm rôrôk ne. Nhym kam me arȳm kum kīnh kêt ne. Me õ nêkrêx rûnhdjwý dja me õ mýjja kraptí jabej katikôt arȳm ã amijaerbê kête ane.

¹² Dja te apýnh ar akaprī djàri ar ajo ba, akanê, nàr anhō mýjja kêt, nàr ar abê anhōbikwa'õ tyk, nàr me ar ajo bikënhö ba. Godja te apýnh ar akaprī djàri ar ajo ba gar amim Jeju mar týx rā'ā ne 'ã adjukanga kêt. Kam dja gar akînhkumrēx. Ne kam inomā akaprī mē nhym Metīndjwýnh arȳm ar amā

akīnh djà ngā. Amrēbē ne me kum abēkumrēx jamā kum,

—Dja te ar akaprī djà kumex ar awȳr bōx gar imar tȳx rā'ān kam arȳm ikôt atīn ne ar aba rā'ā: rā'ā ne, ane. Ga, me kute memā me bēnjadjwȳr krādjē nhōrkam me kīnhja pumū. Ar gadjwȳ dja gar amim Jeju mar tȳx rā'ā. Te ar akaprī djà ar ajo ba gar mar tȳx rā'ā nhym kam arȳm ar amā akīnh djà ngā gar kôt atīn ne ar aba rā'ā: rā'ā ne.

¹³ Ne kam godja me ar ajaxwe'ā ar amā àpnênh jabej, kwārīk wānh gar arīk amim,

—Metīndjwȳnh ne ijaxwe'ā imā àpnênh dja ba kam kôt ijaxwe, anhȳr kêt. Djām me kute axwe'ā Metīndjwȳnhmā àpnênh prām? Kati. Me te kute o anhȳr prāmje. Metīndjwȳnhdjwȳ kute gwaj bajaxwe'ā bamā àpnênh prām kētkumrēx. ¹⁴ Gwaj ba ne gwaj bamā bajaxwe prāmkam bajaxwe'ā amim apnēn amim, “Ba 'ȳr on kam ajmā ikute jabej”, ane. ¹⁵ Bamā bajaxwe prām tē:n arȳm ajmā bakuten arȳm bajaxwekumrēx. Bajaxwe tē:n kam arȳm bajaxwe rax ne. Bajaxwe rax ne kam arȳm ty.

¹⁶ Akmere, àpnhīre ar, kwārīk wānh me ar anoo biknor kêt. Imā ar ajabēkam ne ba ar amā ikabēn ja jarē. ¹⁷ Metīndjwȳnh ne mex ry typdjin kute axweo amikapēr kàr kētkumrēx. Ga, kute kàjkwakam mȳjjā nhirā kunī nhipēx nhym mexkumrēxja pumū. Nhym kam amrē kute gwaj bamā mȳjjā kunī nhōrjadjwȳ mexbit. Kute gwaj bamā bakīnh djà kunī nhōrja prīne mexbit. Metīndjwȳnh mex ry typdji.

¹⁸ Ta kute amijo gwaj bapytār kôt ne arȳm gwaj bājo kra. Kute gwaj bamā kabēn katātkumrēx

jarēnh kôt arȳm kute gwaj bajo kra. Kute mrāmri ne me kute bàygogo ja kumrēx djê pyràk Metīndjwŷnh gwaj bakumrēx gwaj bajo kra, õ me ja kunî kukām gwaj bajo kra. Ne kam arȳm gwaj bamā amak bô gwaj arȳm badjumar djà ny.

Me kute Metīndjwŷnh kabēn mar kajgo nêje kute me akre.

¹⁹ Akmere, àpnihře ar, imā ar ajabêkam ne ba ar amā ikabēn jarē. Dja gar ikabēn 'āno djan ama. Dja me amā amijarēnh prām ar ga dja gar aje me mar prām. Ne amijā akabēn nêng angryk tō.
²⁰ Mýkam? Bir, djām gwaj bangrykkam katât ar amijo baba? Kati. Metīndjwŷnhmā katât baje amijo baba kêtakumrēx.

²¹ Kam, dja gar wānh aje mýjja punuo aba prām kunîja kanga. Ar ajaxwe kunîja dja gar kanga. Godja me ar amā Metīndjwŷnh kabēn jarē, kabēn kute ar apytârja jarē nhym ar amā wadjà gar akabôt katin tu amim markumrêxo aba. ²² Kute memā me mex'â karôkam kabēn djām ar aje mar kajgomâbit? Kati. Dja gar tu amim markumrēx ne mrāmri katât kôt amijo abakumrēx. Ar aje mar kajgoo abakam gar amim ajêx ne aminoo abiknoro aba.

²³⁻²⁴ Be ga, me kute ixekam amikarô pumûnh ne apôx ne mā mrânhja pumû. Ne kam môrbê amikarô biknorja pumû. Ar ajô aje kabēn mar kajgokam ar aje me urâk. Ar aje kabenkôt amijo aba kêtakam têmbê kabêno akno. ²⁵ Nhym be, me kwÿ arȳm kabēn pumû. Metīndjwŷnh ne pi'ôkkam prîne katât me kute amijo ba'â memâ karô mex nhym me kute kabēn kôt amijo bakam me ta ne me ar ban umar mex. Me kwÿ kabēn ja pumûnho ban

'ã ukanga kêt ne tu markumrẽx ne o biknor kêt. Nhym kam Metĩndjwŷnh arȳm memã tÿx jangijn o djuw mex nhym me umar mexkumrẽx.

²⁶ Ga, me kute mry'âkrõ mrãnhmã kute krãdjê djào õto pynênhja pumû. Me kute amijã kabẽn nê ne me kute mrãmri ne mry'âkrî nhõto pynênh ne kute o mrãnh mex pyràk. Nãm me mrãmri kute amim Jeju markumrẽx. Nhym be, me kute amijã kabẽn'ã ma kêt ne tu kabẽn ba. Djãm me kute amim Jeju markumrẽx? Kati. Me ta ne me amim 'êx ne ta aminoo akno.

²⁷ Gwaj baje mrãmri Metĩndjwŷnh, me Babãm djwŷnh markumrẽxkam mÿj ne gwaj kam bakute? Bir, gwaj kam me 'uwtiñmë me bixangrio djuw mexo baba. Me õ mÿjja kêtkañ meo djuw mexo baba. Gwaj ajte Metĩndjwŷnhmã amijangri tÿx ne me kum kïnh kêtja jaxwe kôt bajaxwe kêt.

2

Me kum me õ mÿjja kêtja kïnh'ã kute memã karõ.

¹ Akmere, àpnihře ar, Bẽnjadjwŷr djwŷnh Jeju Kritu mexo umati: ga me tu amim markumrẽxo aba. Djãm kam ar amã me rûnhbit kïnhmã? Nhym me õ mÿjja kêtja djãm ar amã me kïnh kêtma? Kati. Dja gar amã me kuní kïnh aben pyràk. Nhym be, djãm mrãmri arȳm ar amã me kuní kïnh aben pyràk? Kati. Nã gãm ar amã me rûnh, me umabit kïnh. Ne kam amã me õ mÿjja kêtja kïnh kêt.

² Gar abikprõnh djàkam akuprõ nhym me'õ rax bôx. Kute õ kẽn karyro ikrakam ràx jangjênh, aben nhiby angjênh. Kute õ kubékà mex jangjênh. Kute prîne o amijo mex ne arȳm bôx gar omû. Nhym

kam me'õ nhõ mŷjja kêtja bôx. Õ kubékà apŷnh bikadjônhja bôx. ³ Ar amã me'õ nhõ kubékà mex ja pyman kum,

—Ota, me kr̄i djà mex. Jakam dja ga nhŷ, ane. Ne kam me'õ nhõ mŷjja kêtjamã kum,

—Wânh dja ga dja nàr iparbê dja ga pykakam nhŷ, ane. ⁴ Djã nã gãm ar amã me kïnh aben pyràk? Kati. Nã gãm arïk amim me'ã karõ punun amijo me utàr punu.

⁵ Akmere, àpnhîre ar, imã ar ajabékam ne ba ar amã ikabẽn jarë. Dja gar amim ikabẽn ja ma. Mŷj xêja ne Metïndjwŷnh amijo me utà? Djãm me rûnhbit, me umabit? Kati. Pykakam me kute me'ã, “Me bikën̄h”, anhŷrja, me õ mŷjja kêt ja ne Metïndjwŷnh amijo me utà. Nhym kam me arŷm tu amim mar tÿxkumrêx nhym kam kute amikôt meo bamã memã arë. Me kum abêjamã ne arë. ⁶ Näm te amijo me õ mŷjja kêtja pytâ gar amã me kïnh kêt nhym kam me arŷm pijàm ne. Bir, mŷj xêja ne ar ajo bikënho ban ar apa 'amŷn me axwe pânh jarënh djà'yr ar ajo mrã? Djãm me õ mŷjja kêtja ne me 'yr ar ajo mrã? Kati. Me rûnh ne me 'yr ar ajo mrã.

⁷ Metïndjwŷnh kute ar ajo ba ar, dja gar ikabẽnja ma. Mŷj xêja ne Metïndjwŷnh japryò ba? Djãm me õ mŷjja kêt ja? Kati. Me rûnh ne me apryò ba. Metïndjwŷnh ne mexti:rekumrêx nhym me apryò ba.

⁸ Metïndjwŷnh ne arŷm me bakukämäremã 'ã karõn memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrämri ne ga me amã amijabêja pyràk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane.”

Nām ã me bakukāmāremā ane nhym me arȳm 'ã pi'ōk no'ōk ne. Kabēn kukrādjà ja ne mexo kute kukrādjà kunī jakrenh. Dja gar kabēn ja mar tȳx ne amā amibu'ã me kunī jabē. Ne kam arȳm amexkumrēx. ⁹ Godja gar amā me õ mȳjja kêtja kīnh kêt ne amā me rūnhbit kīnh jabej. Djām kam amā abu'ã me kunī jabékumrēx? Djām Metīndjwŷnh kukrādjàja kôt amā me abékumrēx? Kati. Gar kam amikrān arȳm ajaxwe.

¹⁰ Be, Metīndjwŷnh me kute katàt amijo ba'ã kute memā karōkôt apŷnh kukrādjà. Dja gar kam kukrādjà kunī mar tȳx ne kôt ar amijo aba. Ne kam kukrādjà pydjibit mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Djām kam ajaxwe ngri got? Kati. Aje ja pydjibit mar kêtakam ajaxwe rax kute mrāmri ne aje kukrādjà kunī mar kêtakam ajaxwe rax pyràk.

¹¹ Ga, Metīndjwŷnh kute me bakukāmāremā kum, "Kwārīk wānh abenbê prō, mjēno adjàkīnh kêt", anhŷrja ma.

Ne ajte kute me bakukāmāremā kum, "Kwārīk wānh me par kêt", anhŷrja ma. Godja ga kukrādjà kôt mebê prō'yr amrānh kêt ne kam me'õnh bīn arȳm o ajaxwe. Te mebê prō'yr amrānh kêt ne arȳm ajaxwe. Aje me'õnh bīnkam ga kukrādjà mar kêt ne arȳm kam ajaxwe.

¹² Metīndjwŷnh ne pi'ōkkam pŕine me kute katàt amijo ba'ã memā karō mex. Nhym kam me kwȳ arȳm kute markumrēx nhym Metīndjwŷnh arȳm memā tȳx jangij. Nhym kam arȳm katàt kabēn kôt ar amijo ban umar mex ne ta arek mekôt ar ba. Dja gwaj kabēn ja man kôt ar amijo baba. Gêdja ī Metīndjwŷnh gwaj bakukjēro nhŷn gwaj bamā,

—Djā ne ga ikabēn ja markumrēx ne kôt ar amijo aba? ane gwaj amikôt kum amijarē. Godja gwaj kukradjà kôt amijo baba kêt nhym arȳm gwaj bamā axwe jarē. Kute ren gwaj bamā axwe jarēnh karō dja gwaj kukradjà kôt amijo baba mex.

¹³ Nàr, dja gwaj bajō bamā me kaprī kêt nhym Metīndjwŷnh arȳm amipânh kum gwaj bakaprī kêt ne tu katât gwaj bamā bajaxwe pânh jarênhkumrēx. Nàr, dja gwaj badjukaprīkumrēx ne kam arȳm bamā Metīndjwŷnh pyma kêt ne arȳm bakînhkumrēx.

Djām me kum me kaprī kêtja Metīndjwŷnh kute me utar?

¹⁴ Akmere, àpnihîre ar, dja gwaj bamā me kaprī kêt ne atekam ajte memā kum,

—Ba ne ba tu amim Metīndjwŷnh markumrēx, anhŷro baba. Djām kam Metīndjwŷnh kute amim gwaj bapytâr ne kute ar gwaj bajo bamā? Djām gwaj bajajkwa kajgokam bakabēnbit ne kam bamā me kaprī kêt nhym arȳm kute amim gwaj bapytâr ne kute ar gwaj bajo bamā? Kati.

¹⁵ Godja gwaj baje me'oo bakamy nàr o bakanikwŷnh, õ kubékà kêt ne kum prâm. ¹⁶ Gwaj kam kum mŷjja'õ nhôr kêt ne kum,

—Gora gê Metīndjwŷnh ajo djuw mex ga adjumar mex ne amā kry kêt ne ajajne, ane. Djām ja ne mex? Kati. Gwaj baje kum mŷjja'õ nhôr kêtakam ne kajgo.

¹⁷ Mŷj ne gwaj baje kam mar? Bir, dja gwaj bamā me kaprī kêt ne kam memā kum,

—Ba ne ba tu amim Metīndjwŷnh markumrēx, ane. Djām mrâmri bakabēn? Kati. Ga, me arȳm

tykkam kute amingrēk kêt ne kajgoja pumū. Gwaj badjwèy bamā me kaprī kētkam bakajgo.

18 Godja me'õ amā,

—Ē, ga ne ga we aje Metīndjwèyh mar. Ba ne ba imā me kaprīn ije memā mŷjja nhōro iba. Goja gu baje tu amim Metīndjwèyh markumrēx jabej aben kabi. Ga amā me kaprī kētkam dja ba te apumūn amim, “Kon. Kute Metīndjwèyh mar kêt pyràk”, ane. Bajbit dja ba imā me kaprīn memā mŷjja nhōro iba ga arȳm ipumūn ijā amim, “Be, djām mrāmri tu kute amim Metīndjwèyh markumrēx. Ga, ukaprīn kute memā mŷjja nhōrja pumū”, ane. Ga kam arȳm ipumū. Ba tu ije amim Metīndjwèyh markumrēxja pumū. Dja ã me'õ amā ane.

19 Be, ga ne ga we aje Metīndjwèyh rax markam memā kum,

—Metīndjwèyh pydjibit. 'Ödjhèy kētkumrēx, anhŷro aba. Be, mrāmri. Djām gajbit aje Metīndjwèyh rax mar? Kati. Xatanaj nhō me karō punudjhèy kute Metīndjwèyh rax mar ne kam ajte kum me kaprī kête ba. Ne kute rax markam abenmā kum,

—Metīndjwèyh pydjibit. 'Ödjhèy kētkumrēx, anhŷro ba. Ne kam tu umaje terte:t.

20 Kê, ano kêt, mŷkam ne ba te ar amā,

—Dja ga memā kum, “Ba ne ba tu amim Metīndjwèyh markumrēx”, anhŷro aban amā me kaprī kêt ga mrāmri akajgokumrēx. Ga, me arȳm tykkam kute amingrēk kêt ne kajgo nōrja pumū. Gadjwèy ne ga ã akajgoo ane. Mŷkam ne ba te ar amā ja jarē gar imar kêt?

21 Dja gar me bakukāmāre Abraāo man kōt ije ar amā arēnhja ma. Djām Abraāo kute amim Metīndjwŷnh mar kajgo? Kati. Nām tu amim markumrēx ne kam kabēn kōt amijo tē. Nām kabēn kōt Metīndjwŷnh nhō kikam kra Idjak djin bit kute bīn 'yr. Nhym Metīndjwŷnh Abraāo pumūn arȳm amim,

—Mrāmri ne Abraāo imā axwe kēt ne mex, ane.

22 Ga, Abraāo kute tu amim markumrēx ne kam kute kabēn kōt amijo tēmja pumū. Nām kabēn kōt amijo tēn kam arȳm tu amim Metīndjwŷnh mar mexkumrēx ne. **23** Kam ne me aben djō'ā Abraāo jarē:n arēnho mōr tāmtā nhym kam arȳm Mōjdjē katon arȳm abatānne. Ne kam arȳm me bakukāmāremā kum,

“Abraāo ne tu amim Metīndjwŷnh markumrēx nhym arȳm kum axwe kēt jarē nhym arȳm kum mex”, ane.

Ne kam pi'ōkkam no'ōk ne. Be, mrāmri ne kōt arēnhkumrēx. Nām arē nhym me aben djō'ā abenmā kum,

—Mrāmri ne Metīndjwŷnh Abraāoo ūbikwakumrēx, ane.

24 Ga, me kute tu amim markumrēx ne kam kute kabēnkōt amijo bakam Metīndjwŷnh arȳm kute memā axwe kēt jarēnhja pumū. Djām me kute mar kajgokam Metīndjwŷnh kute memā axwe kēt jarēnh? Kati.

25 Me'ō nire kuprŷ Rabedjwŷ. Djām Rabe kute Metīndjwŷnh mar kajgo? Kati. Nām tu amim markumrēx ne kabēn kōt amijo tē. Nhym kam arȳm kum axwe kēt jarē. Nhym Djodjuwe kute ar anorjadjwŷ Rabe kum ar kaprīn arȳm arkum

aminhürkwā jarē. Arkum arēn arȳm ar kurē djwÿnhbē arkum atemā pry 'ō jarē. Nhym kam ar umar mex ne akubyn 'ā mōn bôx. Nām ā Rabe kum ar kaprīo ane nhym Metīndjwÿnh arȳm kum axwe kêt jarē.

²⁶ Be, tām ne ja. Me tyk arȳm karō biknorkam kute amingrēk kêtakumrēx ne arȳm kajgo. Gwaj badjwÿ. Gwaj baje Metīndjwÿnh kabēn mar kajgon kôt amijo baba kêtakam ne kam baje memā kum,

—Ba ne ba tu amim Metīndjwÿnh markumrēx, anhÿrkam arȳm bakajgo. Bakajgo kute mrāmri ne me tyk kajgo pyràk.

3

Me õto djujabé kêt'ā ujarēn.

¹ Akmere, àpnhiire ar, ar akrāptī ne gar aje amijo memā kukràdjà'ā adjujarēnh djwÿnh prām. Djām kam mex? Kati.

Mÿkam ne mex kêt? Bir, gwaj bakunī bakabēn kwÿ kajgo. Gwaj bakabēn kajgokam bamex kêt. Ga ren ar abê memā ujarēnh djwÿnh kêt ne ren akabēn kajgo ren gajbit amex kêt. Me kräptīmā adjujarēnh kêtakam ga ren gajbit amex kêt. Nhym be, kati. Ar akabēn kajgo'ā memā adjujarēnhkam me kräptī arȳm ar akabēn man arȳm ar adjō'ā mex kêt. Nhym kam Metīndjwÿnh arȳm pānh ar amā ajaxwe rax jarē. ² Me bakunī bakupānhkam bakabēn kajgo kumex. Godja ren me'ō kabēn kajgo kêtakumrēx jabej ren prīne kute katàt amijo ba kadjy mex.

³ Ga, me kute mry'ākrīo mrānhja pumū. Nām me kute krā djēn ajkwa katikôt kàxiràx jadjuw ne ari

o krā kukēnho mrā. Ga, te mry rūnh nhym me kute ajkwakôt ar krā kukēnho mrānhja pumū.

⁴ Ga, me kute tekrekam no'i kryreo kà rūnho baja pumū. Näm te kà rūnho nhym te kôk djàbêr tìx nhym me tekrekam no'i kryreo unênh ne o krā kukēnho baja pumū.

⁵ Me banhōto kute kà tekrekam no'i pyràk. Me banhōto te kryre gu me o mÿjja rūnho amra. Nhym kuwy kryredjwÿ. Ga, te bá rūnho nhym me kute kuwy kryreo kunímä angjênhja pumū.

⁶ Me banhōto ne kute kuwy pyràk, kute bàmä angjênh pyràk. Apÿnh me axwe djàri kuníkôt ne gu me banhōtoo arën aryàm ipêx. Me banhî katikôt ne me banhōto ikwâ. Ne kam kute prîne me bajo punu prâm. Me banhōtoo bakabënya ne tu apÿnh mÿjja kunïo tuknñ o punu. Kute mrämri ne kuwy kryre kute bàmä angjênh nhym mÿjja kunï xêtja pyràk. Me axwe nhõ bënjadjwÿr ja ne kute me banhōtoo krî djwÿnh.

⁷ Me kute mÿjja kräptî djujabê. Mry, àk, kwênh, mry ngãngão mrânh, ngônhkam mÿjja, mÿjja kräptîja ne me kute ujabê. ⁸ Nhym be, me banhōtoo bakabënya pydjibit ne kute mrämri ne mry djujabê prâm kêt pyràk. Me banhōtoo bakabënkam bajamakkre kêt ne bajaxwekumrëx. Me banhōtoo bakabënya kute me parkumrëx, kute mrämri ne udjy rûnh kute me par pyràk.

⁹ Me banhōtoo ne gu me baje Metîndjwÿnh, me Babäm djwÿnhmä mextire jarênh ne atekam ajte o baje abenmä bakabënya punu jarênh. Kute amipyràk ne Metîndjwÿnh me banhipêx. Kute me bajo amipyràk ne me banhipêxkam ne gu me baje

abenmā bakabēn punu jarēnh. ¹⁰ Ne kam bajakwakôt memā bakabēn mexmē bakabēn punuo aben nhikjēn memā arē. Akmere, àpnħīre ar, gu me ren ā memā anhȳr kētkumrēx.

¹¹ Djām inore 'ōkōt ngô djànhmē ngô djy kute aben nhikjēn apōx? ¹² Nàr, djām pidjōbē pigērē'ā oriwêre djō arij? Kati. Nàr, djām akrō'ā pigēre djō arij? Kati. Ne ngô nhinore'ōkam kadjwanhī ne arȳm akryja djām kam ngô djành apōx? Arkati. Axikōtbit mȳjjja apōx. Kwārīk wānh gu me memā bakabēn mexmē bakabēn punuo aben nhikjēn memā arēnh kêt.

Me krā mex'ā ujarēnh.

Gar 5.16

¹³ Ar ajō we akrā mex ne we aje me kukràdjà kunī mar. Goja mrāmri akabēnkumrēx jabej on katât amijo aban amijo adjàmra kêt. Ne kam arȳm akrā mex. Kam dja me arȳm apumū. Akrā mexkôt apumū. ¹⁴ Nhym be, ga ne ga anhōkre kadjwýnhbē angryk. Me'ō nhō mȳjjja'ā angryk. Ne arax mȳr jabej akadjwýnhbē adjākrē. Ne kam 'ā amijo amra. Djām ja ne mex? Djā ne ga katât ar amijo aba? Kati. Ga ne ga ate amijo aba. Kam kwārīk wānh 'ā amijo adjàmra kêt ne arīk amim ajēx kêt.

¹⁵ Djām akrā mex ne ja? Djām kàjkwakam Metīndjwýnh we kute amā ja jarēnh? Kati, atemā. Pykakam me ar ba ne me kute amā wā jarēnh. Me kum Metīndjwýnh kīnh kêtja kôt akabēn ne ja. Xatanaj ne kute amā wā jarēnh. ¹⁶ Mȳkam? Bir, me'ō nhō mȳjjja'ā angrykkam ne arax mȳr jabej adjàkrēkam ne ga akangati. Akangatimē apȳnh me axwe djàrimē akam apōx.

¹⁷ Nhym be, kàjkwakam Metīndjwình kute gwaj bamā bakrā mex jadjàr gwaj bakabēn mexkam gwaj baje amikam bajaxwe'ō mar kêt.
 Ne badjumar mex prām.
 Ne memā baprīn memā bakabēn.
 Ne bajamak mex.
 Ne badjukaprīkumrēx ne baje mrāmri ne pidjô djô mex ne ô kumex pyràk.
 Ne bamā me õ mŷjja kêmē me rūnh jabêo aben pyràk.
 Ne bajênhī kêt ne mrāmri tu amim Jeju markumrēx.
¹⁸ Me kute aben nêje me kukrà ne akrànmā memā arênhō ba ja ne me memā arênhō ba nhym me arȳm ajmā kute kêt ne katât ar amijo ba. Me kute mrāmri ne pidjô djô mex ne ô kumex pyràk.

4

Me kute amidjwìnhbito kînhja ne Metīndjwìnhmâ à'wŷr punu.

¹ Mŷj ne ga me aman arȳm abenwŷr aprôt ne aben tako aba? Bir, me aje amim 'ã karō djàkam amā apŷnh me'ō nhō mŷjja pro prām ne 'ã angryk aba. Ne kam ã abeno anhŷro aba. ² Me amā mŷjja kînh ne aje bit byrmā nhym me me abê aptâ ga me byr kêt. Byr kêt ne arȳm me kupa. Aje 'ã angryk ne te aje byr prâmje. Ne kam aje 'ã aben tak ne abenwŷr aprôt ne kam aje byr kêt râ'ã ne. Mŷkam ne ga me aje byr kêt? Bir, me aje Metīndjwìnhmâ o adjà'wŷr kêtkam.

³ Nàr, me aje Metīndjwìnhmâ o adjà'wŷr jabej nhym kute me amā òr kêt. Mŷkam? Bir, me aje o

adjà'wyr punukam. Mŷj ne aje o adjà'wyr punu on? Bir, me aje bit byrmã ne aje bit o amidjwŷnhbito kînh prãm. Aje amidjwŷnhbito kînh prãmkam aje myjjao Metïndjwŷnhmã adjà'wyr punukumrêx.

⁴ Metïndjwŷnh ne arŷm kute ar ajo ð me jakam ga ren ar amã Metïndjwŷnh kînhkumrêx. Nhym be, kati. Me kum Metïndjwŷnh kînh kêt kukràdjà punuja ne gar amã kînh rã'ã. Aje mrämri ne me kum prõ djwŷnh kînh ne kam jâm kum krô'ã prõ kînh pyràk. När, aje mrämri ne me kum mjên djwŷnh kînh ne kam jâm kum krô'ã mjên kînh pyràk. Amã Metïndjwŷnh kînh ne kam jâm amã me kum Metïndjwŷnh kînh kêt kukràdjà punuja kînh. Nã gãm ar kam ari akabëno aben nhikjê. Dja gar amã me kukràdjà punu kînh rã'ãn arŷm amijo Metïndjwŷnh kurê djwŷnh.

⁵ Amrëbê: ne me memã kum,

—Metïndjwŷnh Karõ kute me bakadjwŷnhbê amijo kajkep ne te arek kum me bajo ba prãmje. Te arek kum me bajo ba prãmkam arŷm ngryk 'yr.

Nãm me ã me bakukämäremã ane nhym me arŷm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Djâm me kabën kajgo got? ⁶ Ajmã gwaj bakuten bajaxwe prãm. Nhym be, Metïndjwŷnh ne kum gwaj bakaprñ gwaj bajaxwe kêt kadjy gwaj bamã tÿx jangij gwaj ajmã bakute kêt. Amrëbê: ne ujarënh djwŷnh me bakukämäremã kum,

“Me kute amijo àmra prãmja Metïndjwŷnh arŷm mebê aptà.

Nhym be, me kute amijo ngriren amijo kâtàmja Metïndjwŷnh tu kum me kaprñ.”

Nãm ã me bakukämäremã ane nhym me arŷm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga, kum me bakaprñja pumû.

⁷ Kum gwaj bakaprīkam dja gar akrànmā Metīndjwình kabēn man kôt ar amijo aba. Ar Xatanajbē aptà nhym arìy ar abê pröt ne. ⁸ Dja gar Metīndjwình man kôt amijo ajkamē nhym arìy amipānh ar aman ar awyr amijo ajkamē. Ar ajaxweja, on ajaxwe krātan amex kute mrāmri ne me aminhikra punu pōnh nhym arìy mex pyràk. Ar aje amijo Metīndjwình mar ne jām ajaxwe prāmja, on aje amim ajaxwe'ā karōja krātan adjumar djà mex ne. ⁹ Ajaxwe prāmkam on adjumar punun on muwn kôt amra. On akeket krātan muwn on akīnh krātan adjumar punu:re ne. Ā ajaxwe prāmkam amijo ane. ¹⁰ Dja gar Bēnjadjwìr djwình rax man arìy amijo angrin amijo akàtām. Nhym kam arìy kàjmā akamē.

¹¹ Akmere, àpnihîre ar, kwârîk wânh abenā akabēn punu kêt. Metīndjwình ne arìy gwaj bamā kukrâdjà jarēn gwaj bamā,

“Djā gām me amā aben jabê”, ane.

Kute gwaj bamā kabēn ja jarēnhkam gar atekam akamy'ā akabēn punu jarēn 'ā axwe nhô. Mŷj ne gar arìy aman ā akamy'ā akabēn punuo ane? Bir, gar amim,

—Metīndjwình kukrâdjà ja ne mex kêt, anen arìy akamy'ā ar akabēn punu. Ne kam arìy o Metīndjwình kabēn'ā punu jarēn arìy mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Ne aje Metīndjwình kukrâdjà'ā punu jarēnhbit.

¹² Djām we ar abê mŷjja ne gar amibu'ā me'ā axwe janhôro aba? Metīndjwình pydji ne arìy me kute katàt amijo ba'ā memā karō nhym me arìy kabēn ma. Ta dja me utàr jabej nàr meo biknor

jabej nhym me arȳm me biknor tokry djàkam bi-knor jabej. Atemā me'õ kute meo anhŷr kêtakumrẽx. Kam ar ga akajgon kam me'ã axwe janhôr ar o aba.

Me amikukām amijo àmra ne kute amijarẽh néje kute me akre.

¹³ Ar aje amijo adjàmratija, ikabēn 'ãno djan ama. Aje Metîndjwŷnh mar kêt ne amijo adjàmrakam ga we memā kum,

—On ne nàr kryràm dja ba kr̄i wāmā tēn bôx ne ije amim pi'ôk kapr̄i kumexo atommā. Be, dja ba kam pi'ôk kapr̄i pânh mebê mŷjja jamŷn amū memā õro ikr̄i. Ne o ikr̄i:n arȳm pânh inhõ pi'ôk kapr̄i kumexo atom. Ne o ikr̄i: nhym arȳm ijā amexmē na apêx. Ba kam arȳm akubyn tē, ane. Gar aje memā ã amijo adjàmrao anhŷrja gora ikabēn 'ãno djan ama. ¹⁴ Dja ar ajā akati nhym mŷjja ajmā ar ajo gar aje mar kêtakumrẽx. Atñ tē:n atñ nhitep djà ne kute mrâmri ne kakûm ba pyràk. Kakûm ba:n kam arȳm me aêrbê kêt ne tu kâjkwa mē bimrakkumrẽx ne. Nâm ã atñ tē:n me aêrbê tu akêto ane.

¹⁵ Kwârñk wânh ã memā amijo adjàmrao anhŷr kêt. Ga ren ar Metîndjwŷnh man ren memā kum,

—Metîndjwŷnh kute amim ijā karõ kôt dja ba itñ ne ar iba râ'ã jabej. Ba kam arȳm kr̄i 'õkam itêm jabej. Nàr atemā idjâpênh jabej, ane. Ga ren ar ã memā anen arȳm ar amex.

¹⁶ Nhym be, kati. Gar Metîndjwŷnh mar kêt ne amikam akînh kadgy amijo amra. Aje ã amijo adjàmrao anhŷrkam ne ajaxwe. ¹⁷ Metîndjwŷnh ne arȳm ar amâ amrânh mex'ã karõ gar arȳm aje mar. Dja ga mar kajgon kôt amijo aba kêt ne arȳm ajaxwe.

5

*Me õ nékrêx rûnh kute amidjwînhbit mar.
Mat 13.22; Ruk 12.15; Xim k 6.6; Ap 18.15*

¹ Me rûnhmã ne ba memã kum,

—Ê, me anhõ nêkrêx rûnh, ba me amã arẽ. Dja apýnh me akaprî djàri me awýr bôxkumrêx. Me akaprî ra:x kukãm dja ga me on muwn amra:.

² Mýkam? Bir, dja me anhõ nêkrêx rax arým me abê rerekre ne. Te me anhõ kubékà mex nhym kàpotire arým prîne me abê apôk ne. ³ Dja prîne me abê anhõ mýjja 'ôk ne me abê amijo ajkë. Me anhõ kën karyrmë anhõ kryt jaka dja prîne me abê punure. Nhym me kunî arým me anhõ mýjja punu pumûn me ajã abenmã kum, “Be, omû. Djäm tâmwã mex got”? ane. Nhym kam Metîndjwînh arým me amã ajaxwe pânh jarë ga me atokry:. Atokry kute mrâmri ne kuwy'ã me xêtkam me tokry pyràk. Be, mýj kadjy ne ga me amim anhõ nêkrêx rûnho atom nhym kumex? Djäm we me aje amijo rûnhmã? Kati. Me kute aminhinomã amiméñh djà nhõ akatikam dja Metîndjwînh me amã ajaxwe pânh jarë ga me atokry:.

⁴ Ê, akubyn amijo t n amima. Ga me aj x ne anhõ àp nhm  kum, “Dja gar inh  b ygogo dj  pa ba kam ar am  o p nh”, anh ro aba. Nhym me   pa, ga me ate kam ar m mem  o p nh k t. T m dja ga me akubyn amijo t n ama. Dj m Metîndjwînh kute me amar k t got? Kati. Ê, me kute me am    kajgoja kum amijo akij ne kum, “Dja ga ijo angryk”, ane nhym ar m me kuma. Metîndjwînh ne me kr pt :o ban mem  B njadjw r

djwình. Uma:kumrēx ne arȳm me kute kum amijo àkjērja ma.

⁵ Me ga ne ga me prīne amijo djuw mexo aban abixaér tȳ:xo aba. Aje mrāmri ne mry nhīptī kute ate krān àkurbit mar nhym me kute myt tāmkam par pyràk. On dja Metīndjwình me ajaxweo pānh ne. ⁶ Ga me arȳm aje me kute katàt amijo bakumrēxmā axwe jarēnh ne aje me par nhym me kute aminēje me abē àptàr kētkumrēx. Tām dja ga me akubyn amijo tēn ama. Nā bām ã me nēkrēx rūnh kute Metīndjwình mar kētkam memā ane.

Me kute amiwȳr Bēnjadjwȳr djwình jamār 'iry:mā.

⁷ Nhym be, akmere, àpnħīre ar, gwaj baje Metīndjwình markam me kute gwaj bajo bikēnhkam, mȳj dja gwaj amim arēn kuma? Bir, dja gwaj amim,

—Bēnjadjwȳr djwình dja bōx ba kōt dja, ane. Bēnjadjwȳr djwình bōx gwaj kōt baku'ēja dja gwaj kuma. Ne kam akrānmā amiwȳr amār 'iry:n 'ā badjukanga kēt. Ga, pur kre djwình kute pur kreja pumū. Ne kam djwȳ mex jamār 'iry:ja pumū. Nhym kam kum ngo nhym arȳm na bixadjwȳr mex ne. Nhym kam djwȳ arȳm apōx ne 'y tȳx ne. ⁸ Dja gar kudjwa akrānmā amiwȳr Bēnjadjwȳr djwình jamār 'iry:n 'ā adjukanga kēt. Mȳkam? Bir, arȳm bōx 'yr gwaj kōt baku'ē 'yr.

⁹ Kwārīk wānh abēn prīkam abenā akabēn kēt. Mȳkam? Bir, Metīndjwình kute pānh ar amā ajaxwe jarēnh karō. Kwārīk wānh abenā anhȳr kēt. Memā axwe pānh jarēnh djwình arȳm bōx 'yr.

¹⁰ Ga, me bakukāmāreja ma. Metīndjwình kuk-wakam ujarēnh djwìnhja ma. Bēnjadjwȳr djwình

kukwakam ne me memā ujarēnh ar ba nhym me 'ã ari meo bikēnho ba nhym me amitokry maro ba. Näm me te meo anhŷro ba nhym me akrànmā amiwŷr Metïndjwŷnh jamār 'iryen 'ã ukanga kêt. Dja gar me kudjwa ã amiwŷr amār 'iryo ane.

11 Näm me te meo anhŷro ban te mebê Metïndjwŷnh kurêo ba nhym me Metïndjwŷnh'ã ukanga kêtakumrêx. Me ja ne me kînhkumrêx. Ja ne gar aje arŷm mar. Arŷm ne gar Djo'ã ujarênh ma. Me bakukâmâre Djo te amitokry kumex maro ban amim Bënjaduwyr djwŷnh mar'ã ukanga kêtakumrêx. Ne kam arŷm tokry mar'ã aminhinomâ amimê nhym Bënjaduwyr djwŷnh arŷm o djuw me:xkumrêx. Täm dja gar ama. Ga, Bënjaduwyr djwŷnh kum me kaprî:kumrêxja pumû.

12 Akmere, àpnhîre ar, ar aje memâ akabêñ jarênh nhym me kute amar pydji kadjy djâm aje kam kôt Metïndjwŷnh nàr õ mŷjja'õ jarênhmâ? Kati. Kwârîk wânh aje memâ akabêñ pydjin arênhkôt memâ kâjkwa jarênh kêt. Kwârîk wânh aje memâ akabêñ pydjin arênhkôt memâ pyka jarênh kêt. Memâ ar akabêñ pŷnhbit ne arê. Aje mrâmri mŷjja'an hŷrmâ. Kambit memâ kum, "Nà. Dja ba ã o ane", ane. Nàr, aje mŷjja'an hŷr kêtma. Kambit memâ kum, "Kati. Dja ba o anhŷr kêt", ane. Jabit memâ arê. Memâ akabêñ pŷnhbit ne arê. Kwârîk wânh memâ akabêñ jarê ne me kute ar amar pydji kadjy kôt memâ apŷnh mŷjja'jarê kêt. Metïndjwŷnh ren ar amâ ar ajaxwe jarê.

Me kute aben mar ne Metïndjwŷnhmâ abeno à'wŷr.

¹³ Dja gar ajõ akaprī jabej Metīndjwŷnhmā amijo a'wŷ. Nàr, ar ajõ akīnhkumrēx jabej angrerkam kum amikīn jarē.

¹⁴ Djā ne ar akam me'õ kanê? Gê amiwŷr me kute Jeju nhō me jao ba djwŷnh 'wŷn amiwŷr aro bôx. Gê ar Metīndjwŷnhmā o a'wŷn arȳm Bēnjadjwŷr djwŷnh kukwakam kangôo kungrà. Kangô kute rōnykangô pyràkjao kungrà. ¹⁵ Ne Bēnjadjwŷr djwŷnh kute me'õ kanêjao mexmā tu amim kamnhīxkumrēx ne kum o a'wŷ nhym arȳm ar kabēnkôt o mex ne kum tŷx jadjà. Amrēbê kute àpênh jaxweo ba jabej dja arȳm axwe maro aknon kam ngryk kêt ne.

¹⁶ Dja gar ajaxwe'õkam akaprīn 'ã abenmā amikôt amijarē. Ne kam Metīndjwŷnhmā abeno a'wŷ nhym arȳm ar ajo mex. Godja gwaj bajaxwe kêt jabej ne kum badjà'wŷr jabej. Ne badjà'wŷr'ã batŷx ne 'ã badjukanga kêt jabej nhym kam Metīndjwŷnh arȳm gwaj bakabēn kôt àpênh rax.

¹⁷ Be, djām Erijbê wajanga? Kati. Erij umar kute mrāmri ne gwaj badjumar pyràk. Ne kam Metīndjwŷnhmā kàjkwa ngrà'ã à'wŷr tŷxkumrēx. Nhym arȳm kôt namē amexkam kàjkwa ngràbit. Ne ajte namē amexkam kàjkwa ngrà ne. Ne ajte namē amexkam tām ne. Ne ajte nakam kàjkwa ngrà ne. ¹⁸ Ne kam ajte kum na'ã a'uwanhym kabēn kôt ajte na axidjuw. Axidjuw nhym kam djwŷ ajte ingrōt. Dja gwaj ã Metīndjwŷnhmā badjà'wŷro ane nhym ã gwaj bakabēnkôt àpênh raxo ane.

¹⁹ Akmere, àpn̄hīre ar, gêdja ar akam me'õ Metīndjwŷnh kabēn katâtja bê ate amijo ba jabej. Nhym me'õ akubyn Metīndjwŷnh'yr o akēx jabej.

20 Mŷj dja kute arȳm 'yr o akẽxkam kuma? Bir,
me'õ kute akubyn 'yr o akẽxja ne axwebê utà nhym
Metĩndjwŷnh arȳm me biknor tokry djàbê utàn
kam kum apŷnh axwe djàri krãptî akno.

Metīndjwŷnh Kute Memã Kabẽn Ny Jarẽnh New Testament in Kayapó (BR:txu:Kayapó)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayapó

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kayapó [txu], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayapó

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

385317df-3c6a-53ac-81db-0815750ed560